

ACADEMIA'S LIFE'S NEXT TOP MODELS

door Maud Radstake - "Weet je zeker dat je in de wetenschap wilt blijven werken?" Het moet ergens in mijn derde of vierde promotiejaar zijn geweest dat ze me die vraag stelde: prof. dr. José van Dijck. Nu president van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen (KNAW) en hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, vanaf 1 januari 2017 universiteitshoogleraar aan de Universiteit Utrecht, maar toen, tien jaar geleden, mijn promotor. Ik zal wel wat verschrikt hebben gekeken. Het ging goed, toch? Mijn onderzoek leidde tot mooie inzichten en, met enige moeite, acceptabele teksten. Twijfelde ze aan mijn capaciteiten, aan mijn ambities? Daar ging ze toch van uit, dat ik dat wilde? Het wás toch ook wat ik wilde?

Een paar jaar eerder had ik getwijfeld, toen de twee promotievoorstellen die ik met de begeleider van mijn doctoraalscriptie schreef en indiende, het net niet haalden. Twee jaar, twee baantjes en een tweede kind later, hakte ik de knoop door: ik wilde verder in de wetenschap. Dit project, met deze promotor, wakkerde alles aan waarom ik na de middelbare school niet had kunnen wachten om naar de universiteit te gaan. Nieuwsgierigheid, originaliteit, diepgang, en de tijd om me in een nieuwe wereld te storten. Ik wist het zeker: ik koos niet alleen voor een promotie omdat het kon, maar omdat ik het wilde.

Voor José van Dijck is wetenschap wat zuurstof is voor de mens, zei KNAW-directeur Mieke Zaanen onlangs in een interview. En ik kan dat uit eigen ervaring hartgrondig beamen. Ik heb me altijd gelukkig geprezen met een promotor die niets liever deed dan jonge mensen deelgenoot maken van "het feest voor de geest". En nu opperde uitgerend zij, die zo onvoorwaardelijk van de academie hield, dat de wetenschap niet de beste plek voor mij was.

Maar mijn schrik maakte al snel plaats voor een heel ander gevoel: opluchting. Want hoe fascinerend ik mijn veldwerk ook vond, hoe

begeesterd ik raakte van alle nieuwe literatuur en hoe goed ik wist te voldoen aan de academische standaarden, ik voelde me ook gevangen. Daar voelde ik me dan weer schuldig over, want was dit niet de mooiste tijd van mijn leven, volgens de hoogleraren van wie ik het vak leerde? Het was niet zo dat ik het niet kon (al moest dat toen nog wel blijken natuurlijk), maar het maakte me niet gelukkig. José van Dijck zag het, ze benoemde het en ze hielp me het te accepteren.

Mijn contract liep af voordat het proefschrift klaar was. Ruim een jaar voor mijn promotie, begon ik als projectmanager bij een landelijk centrum voor maatschappelijk onderzoek en communicatie over genomics. Met het onderwerp had ik destijds nog weinig, maar met het verbinden van maatschappelijk onderzoek en publiek debat des te meer. Het was precies het soort baan waaraan ik was begonnen te denken na die vraag van José van Dijck. Opgetogen stuurde ik een mail over mijn nieuwe baan naar mijn netwerk. Een van de mensen die antwoordde, was prof. dr. Annemarie Mol. Een paar jaar later zou ze de Spinozaprijs winnen, maar ik was al lange tijd bewonderaar van haar werk.

Haar e-mail maakte daarom nogal indruk. De precieze vraag weet ik niet meer, de strekking

nog wel: wat moest ik nou bij zo'n centrum in de wetenschapscommunicatie? Ze dacht dat ik academische ambities had, en capaciteiten! Even voelde ik me vereerd. Een van mijn helden vond dat ik in de wetenschap thuis hoorde. Maar toen namen boosheid en teleurstelling het over. Ik dacht aan mijn moeder. Een professional in de zorg, die vastliep op de consequenties van wat Annemarie Mol beschreef als de spanning tussen 'de logica van het kiezen' en 'de logica van het zorgen' - het thema van haar laatste boek, geschreven voor een breed, niet-academisch publiek. Ik gaf het mijn moeder cadeau, in de hoop dat het haar zou helpen. Maar ze vertelde me dat ze moeilijk vond om haar eigen ervaringen te relateren aan de boodschap van het boek. Samen verkenden we de overeenkomsten tussen wat Mol schreef en wat mijn moeder dagelijks meemaakte. Haar drijfveer was goede zorg, maar het managen maakte dat steeds minder mogelijk. Aan de hand van het werk van Mol vonden we daar de woorden voor, die mijn moeder hielpen er niet aan onderdoor gaan, maar zich er ook niet bij neer te leggen.

Dit alles legde ik uit in mijn respons aan Annemarie Mol. En dat ik dat als mijn rol zag: vertaler en verplaatser van academische kennis naar praktijken waarin ze echt nodig

zijn, en het verschil kunnen maken. En dat ik had gehoopt dat juist iemand die mij zoveel mooie inzichten gaf, en die zelf ook publicaties naar een breder publiek vertaalde, daar blij mee zou zijn.

Een paar dagen later kreeg ik bericht terug. Mijn mail had haar geraakt en aan het denken gezet. En ze gaf me gelijk: juist de mensen die zoveel houden van de academische manier van denken en de kennis die dat oplevert, zijn veel waard voor de wereld daarbuiten.

Een jaar later beoordeelde Annemarie Mol mijn proefschrift als lid van de manuscriptcommissie. Ze keurde het goed en stelde tijdens de verdediging een mooie, kritische vraag. Daar was ik blij mee. Maar vooral bewonderde ik Mol om die mailwisseling, een jaar daarvoor, waarin ze bereid was geweest haar standpunt te herzien, en zich een waar rolmodel had getoond.

Sinds april 2015 breng ik als directeur van Studium Generale publiek en wetenschap bij elkaar. Een mooie positie voor een leerling van José van Dijck, die afgelopen oktober door OPZIJ werd uitgeroepen tot meest invloedrijke vrouw in de categorie Onderwijs & Wetenschap. In haar toespraak bij de bekendmaking en in de interviews die volgden, vertelde Van Dijck dat ze blij was met de titel - niet perse voor zichzelf, maar vooral voor het wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. Met meer dan 80% mannelijke hoogleraren, zijn vrouwen aan de top in de wetenschap nog steeds de uitzondering. Dat moet anders, en daar zet Van Dijck zich voor in. Maar vooral zet ze zich in voor de wetenschap in het algemeen, het "feest voor de geest" zoals zij het noemde, want die hebben we nodig om maatschappelijke problemen op te lossen en de wereld te begrijpen. Om te leven, dus.

Drie vrouwen, drie rolmodellen: twee wetenschappers en mijn moeder. Alle drie respecteerden en waardeerden zij mij om de keuzes die ik maakte, ook al waren die heel anders dan de keuzes die ze zelf maakten. Zo'n rolmodel hoop ik zelf ook te zijn.

Dr. Maud Radstake is directeur van Studium Generale. Kijk op www.sg.uu.nl voor het programma, of om eerdere lezingen terug te kijken.

WESTERDIJK- JAAR 2017

door Pien van Leengoed - **Op 10 februari 2017 is het honderd jaar geleden dat Johanna Westerdijk als eerste vrouwelijke hoogleraar van Nederland werd benoemd. Er zijn inmiddels verschillende initiatieven binnen en buiten de Universiteit Utrecht om in dit kader activiteiten te organiseren. Hieronder zijn een aantal events uitgelicht.**

1. Symposium vrijdag 10 februari 2017: Patricia Faasse (biografischrijver Westerdijk) organiseert met Corné Pieterse (departement Biologie) een symposium. Het begint om 14.00 uur: het precieze tijdstip dat Johanna Westerdijk honderd jaar geleden is benoemd tot hoogleraar. Het programma wordt later bekendgemaakt. Minister Bussemaker zal het symposium openen.

2. Symposium op 29 en 30 augustus 2017: het Hubrecht Instituut organiseert een jaarlijks wetenschappelijk symposium en komend jaar op 29 augustus zal dat gaan over 'leading women in fungal biology'. Daarnaast is er 30 augustus een publiek symposium over 'citizen science'.

3. Portretgalerij UU: er komt een portretgalerij van alle vrouwelijke hoogleraren van de UU in het Academiegebouw o.l.v. Anne-Marie van Gijtenbeek. Ook zullen de huidige portretten via een virtual-reality-app worden omgetoverd tot alle vrouwelijke hoogleraren van de UU op initiatief van Remco Veltkamp (departement Informatica). Data volgen spoedig.*

4. Fototentoonstelling: op initiatief van Gunther Cornelissen (departement Wiskunde) komt er een fototentoonstelling van internationale vrouwelijke wiskundigen. Data volgen spoedig.*

5. Bijeenkomst vrouwelijke hoogleraren UU: Op initiatief van Aletta Kraneveld (voorzitter Diversiteitscommissie Bëta) wordt een bijeenkomst voor alle vrouwelijke hoogleraren van de UU met lunch/diner voorbereid. Een datum volgt spoedig.*

* Houd voor alle informatie en data uu.nl/nieuws in de gaten!

Wil je ook iets organiseren?

Wil je in het kader van het Westerdijkjaar een event organiseren en deel uitmaken van de Westerdijkjaarkalender? Houd onze site uu.nl/vrouwennetwerk in de gaten of meld je alvast aan via westerdijk@uu.nl.

Pien van Leengoed MSc is matchingcoördinator en projectleider diversiteitsbeleid bij Bëtawetenschappen en studieadviseur Informatiekunde.